

Høring

Forslag til forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksiøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Austevoll kommune, Hordaland fylke

Hovedinnhold i forskriftsutkastet

- Formålet med forskrift om kontrollområde i Austevoll kommune, Hordaland fylke, er å forebygge, bekjempe og utrydde sykdommen ILA hos fisk i forskriftens virkeområde, jf. forskriftens § 2.
- Det foreslås å opprette et kontrollområde rundt lokaliteten 11543 Buholmen Ø bestående av en bekjempelsessone og en overvåkingssone.
- Forskriften legger restriksjoner på aktivitet i sonene for å forhindre videre smitte ut fra området.

Krav i bekjempelsessonen

- Lokalteter med påvist ILA skal slakte/destruere all fisk innen en frist satt av Mattilsynet.
- Ekstra tiltak med vask og desinfeksjon av anlegg.
- Forbud mot å ta inn rogn eller fisk uten tillatelse fra Mattilsynet.
- Månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke ILA-smitte.
- Daglige registreringer om gjennomførte tiltak, og ukentlig innsending av lister over daglig dødelighet på merdnivå.

Krav i overvåkingssonen

- Ukentlig innsending av lister over daglig dødelighet på merdnivå.
- Månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke ILA-smitte.

Bakgrunnen for forslaget

Det er påvist infeksiøs lakseanemi (ILA) på sjølokaliteten 11543 Buholmen Ø i Austevoll kommune i Hordaland. Lokaliteten drives av Lerøy Vest AS/Sjøtroll Havbruk AS.

ILA er en alvorlig smittsom sykdom hos fisk som kan gi store samfunnsmessige konsekvenser. Bekjempelsen av listeførte sykdommer på akvatiske dyr baserer seg på kravene i forskrift 17. juni 2008 nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr. Forskriften implementerer rådsdirektiv 2006/88/EF av 24. oktober 2006.

Direktiv 2006/88/EF fastsetter blant annet minimumskriterier for sykdomsbekjempelse, og kriteriene for sykdomsbekjempelse i direktivet er internasjonalt forpliktende for norske myndigheter gjennom EØS-avtalen. Det nasjonale regelverket er på enkelte punkter mer omfattende enn direktivet.

Mattilsynets beredskapsplan for håndtering av ILA-utbrudd

Mattilsynet har utarbeidet en beredskapsplan som skal gjøres gjeldende ved utbrudd av infeksøs lakseanemi (ILA). Planen beskriver hvilke tiltak som iverksettes ved påvisning av ILA. Planen anviser opprettelse av kontrollområde for bekjempelse og overvåking av sykdommen.

Forskriftsteksten som nå foreslås tar utgangspunkt i gjeldende mal for kontrollområdeforskrifter for ILA utenfor friområder.

Informasjon til berørte parter:

Kontrollområdeforskrifter i forbindelse med utbrudd av ILA må etableres raskt for å sikre at riktige smittebegrensende tiltak iverksettes så tidlig som mulig for å unngå smittespredning. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta forskriften fra krav til ordinær høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill (jf. krav og unntak fra krav i utredningsinstruksen). For at berørte aktører i tilstrekkelig grad likevel skal bli hørt, gis partene anledning til å uttale seg om sonenes utstrekning og forskriftsforslaget både gjennom regionens forhøring med ca. en ukes frist og gjennom hovedkontorets forkortede høring på ca. en uke.

Informasjon om at Mattilsynet ser for seg å opprette kontrollområde med bekjempelses- og overvåkingssone rundt lokalitet Buholmen Ø, ble 5. februar 2018 sendt aktører som antas å bli berørt av, eller å ha interesse i, at Mattilsynet vurderer å opprette et kontrollområde. Kart som viser forslag til sonenes utstrekning ble ettersendt 8. februar 2018. Høringsmøte fant sted 9. februar i Leirvik, Stord, og det ble gitt frist til 16. februar for å komme med innspill til forslaget.

Mattilsynet har mottatt innspill etter høringsmøtet den 9. februar 2018 fra følgende aktører:

- Lerøy Vest AS/Sjøtroll Havbruk AS
- Austevoll Melaks AS
- Langøylaks AS
- Troland Lakseoppdrett AS
- Egersund Net AS, avd. Austevoll
- Austevoll Laksepakkeri AS

Innspill etter høringsmøte den 9. februar 2018:

- 1. Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA representerer aktørene Austevoll Melaks AS, Langøylaks AS og Troland Lakseoppdrett AS, og har kommet med følgende innspill:**

a. Innspill: Utbredelsen av bekjempelsessonen

Bekjempelsessonen er for stor, og den strekker seg for langt nord. Foreslåtte bekjempelsessone tar ikke hensyn til de gjeldende brakkleggingsområdene og er derfor svært inngripende. Nye og etteranalyserte prøver fra lokaliteter i kontrollområdet er negative for ILA-virus, selv om smitten har pågått i lang tid. Aktørene mener derfor at lokalitetene ikke er smittet av ILA-virus. Utstyr fra Buholmen Ø har heller ikke blitt delt med de andre lokalitetene i området.

Strømmen fra Buholmen Ø går mot sørøst, dvs. bort fra lokaliteter de ønsker ut av bekjempelsessonen. Kviksholmen har dominerende nordlig strømretning, mens Buholmen Ø og Kalsøyflu har sørlig. Kviksholmen har derfor lav smitterisiko fra sør. Aktørene mener at avstanden

fra Buholmen Ø til lokalitetene nord i bekjempelsessonen er over 5 km, og at Mattilsynet dermed må vurdere de konkrete forhold nærmere.

Aktørene mener at de konkrete forhold tilsier at den reelle smitterisikoen er beskjeden, og at de negative konsekvensene for aktørene er store. Vi forstår innspillet slik at Kalsøyflu og Litle Lunnøy bør ligge i bekjempelsessonen, og at Horgefjorden, Drøno, Kviksholmen, Krigsholmen og Klammerholmen bør ut av bekjempelsessonen.

b. Innspill: Konsekvenser av bekjempelsessone som foreslått

Forsert utslakting av H17 vil gi store tap og føre til tap av 40-50 arbeidsplasser for de tre småselskapene til sammen. Dersom man ikke får tømt og brakklagt bekjempelsessonen innen tid for utsett H18, vil 2,5 millioner forhåndsbestilt smolt ikke kunne settes ut som planlagt. På denne måten kan settefiskprodusenter også rammes. Selskapet har begrenset tilgang til alternative lokaliteter for H18. Selskapene anslår at de vil få en reduksjon av produksjonen på 10.000 tonn laks pr. år. Dersom sonen blir slik den er foreslått, anslår de et samlet omsetningstap på 600-700 mill. pr. år i flere år. De mener også at den reduserte produksjonen vil få store ringvirkninger for underleverandører. De berørte aktørene har investert i ny teknologi som ikke vil bli realisert dersom sonen blir slik den er foreslått.

c. Innspill: Utsett av rensefisk

Aktørene støtter forskriftsendring som åpner for tillatelse til utsett av rensefisk.

d. Innspill: Kommentarer til notat fra Veterinærinstituttet

Aktørene mener at resultatene som er oppsummert i notatet fra Veterinærinstituttet ikke støtter opprettelsen av en bekjempelsessone av den størrelse som nå er foreslått. Tapstallene for lokaliteter innenfor bekjempelsessonen skiller seg ikke fra tapstall ved lokaliteter som er foreslått i overvåkingssonen. Aktørene ønsker en likebehandling av disse lokalitetene, slik at alle disse blir innlemmet i overvåkingssonen.

Advokat Mellbye skriver at det er flere lokaliteter utenfor foreslåtte bekjempelsessone som har like stor smittekontakt og større dødelighet enn anlegg innenfor foreslåtte bekjempelsessone.

e. Innspill: Justering av § 13 i kontrollområdeforskriften

Advokat Melbye skriver som følger: «Vi har merket oss at Mattilsynet i en e-post av 13. februar 2018 har gitt uttrykk for at bestemmelsen i § 13 om opphevelse av bekjempelsessonen på grunnlag av utvidet helsekontroll og laboratorieundersøkelser ikke vil bli inntatt i den endelige overskriften. Det er overraskende at Mattilsynet opplyser at det er en feil at denne bestemmelsen er med i forslag til forskriftstekst. Dette er en bestemmelse som fremgår i den kvalitetssikrede instruksen til Mattilsynet og som er inntatt i en rekke tidligere forskrifter om kontrollområder for ILA flere år tilbake i tid. Det fremstår også som en hensiktsmessig regel som gir mulighet til å følge smittesituasjonen over tid og å finne gode konkrete løsninger i enkelttilfeller, i samsvar med prinsippet om en forholdsmessig forvaltning som ligger til grunn for matlovens regelverk. Fjerner man denne bestemmelsen fra forskriften innebærer det at Mattilsynet må foreta en ekstra grundig vurdering av grensen for bekjempelsessonen før denne innføres. Det må særlig grundig vurderes om det er forholdsmessig å trekke grensen slik at våre klienter mister muligheten til å sette ut ny fisk høsten 2018, slik vi har påpekt i dette brevet.»

Mattilsynets vurdering av innspillene

Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA, ved Halfdan Mellbye, representerer tre av oppdretterne som vil påvirkes av kontrollområdeforskrift for ILA i Austevoll.

Som grunnlag for bekjempelsessonens utstrekning skal det ligge en vurdering av reell smitterisiko. Det skal legges avgjørende vekt på sykdomspåvisninger, dødelighet, forekomsten av ulike akvakulturvirksomheter i området, trafikk av ulike slag mellom disse, bruk av felles landbase/utstyr, topografiske og hydrografiske forhold i området, og andre risikofaktorer som er blitt identifisert gjennom smittekartlegging/epidemiologiske undersøkelser.

En bekjempelsessone skal som hovedregel være minst 5-10 kilometer i radius fra smittet anlegg.

Den foreslåtte bekjempelsessonen i Austevoll ligger i et oppdrettstett område med 10 lokaliteter med laksefisk, dvs. mottakelig art. I tillegg er det mye oppdrettsrelatert aktivitet i området, som Hordafôr (ensilasje) og Egersund Net avd. Austevoll (notvaskeri). Det er relativt korte avstander mellom de ulike lokalitetene innenfor den foreslåtte bekjempelsessonen. En viktig risikofaktor for å få ILA er nærhet til et allerede smittet anlegg. Nærmeste lokalitet ligger bare ca. 2,8 km fra 11543 Buholmen Ø. Videre nordover fortsetter det med avstander på knappe 2,5 km og vel 3,5 km opp til klyngen med de seks lokalitetene i nord. Slike korte innbyrdes avstander mellom lokalitetene gir høy risiko for spredning av smitte. Avstanden fra 11543 Buholmen Ø til den nordligste lokaliteten i bekjempelsessonen 32757 Horgefjorden er ca. 9 km, som er innenfor hovedregelen for utbredelse av bekjempelsessonen.

Det tok ni uker fra prøvene ble tatt til ILA-diagnosen på 11543 Buholmen Ø ble bekreftet. I denne perioden har all oppdrettsrelatert aktivitet gått som normalt. I tillegg har det blitt transportert og merdsatt fisk med ILA-smitte fra Buholmen Ø ved Austevoll Laksepakkeri (H-72). At smittereduserende tiltak ble satt i verk svært sent i dette tilfellet, gjør at risikoen for smittespredning til anlegg i den foreslåtte bekjempelsessonen vurderes som høy. I dette tilfellet har anlegg i bekjempelsessonen blitt påvirket av smitte fra ~~to~~ lokaliteter, dvs. både 11543 Buholmen Ø og 19519 Storebø, og bekjempelsessonen må derfor være stor nok til å ta høyde for dette.

Alle anlegg i kontrollområdet, inkludert overvåkingssonen, skal screenes månedlig, med risikobasert prøveuttak som er egnet til å avdekke ILA-virus. Et negativt prøveresultat kan på ingen måte utelukke at anlegget har fisk med ILA-virus. Mattilsynet er derfor uenig i påstanden om at negative screeningresultater tilsier at lokaliteten ikke er smittet. Dette understøttes av faglige vurderinger som Veterinærinstituttet har til høringsinnspillene fra næringen. Veterinærinstituttet skriver: «ILA er en alvorlig smittsom sykdom som bruker lang tid på å utvikle seg. Selv om fisken på en lokalitet er smittet med ILA-virus, kan det ta lang tid før man ser sykdomstegn eller påviser virus i screeningprøver.»

Havforskningsinstituttet har modellert strømbildet i området i perioden for smitteutskilling fra både Buholmen Ø og slaktemerden Storebø. Modellen antyder sterkest smittepress i området som utgjør forslag til bekjempelsessone.

Veterinærinstituttet har vurdert smittekontakt mellom lokaliteter i Austevoll-området i perioden. De foreslår at flere lokaliteter inkluderes og at kontrollområdet dermed utvides.

Det er i utgangspunktet næringen selv som er ansvarlig for å utforme egnede koordinerte brakkleggingsområder. Mattilsynet vurderer at brakkleggingsområdene i Austevoll i større grad tar hensyn til selskapsstrukturen enn til behovet for reduksjon av smitterisiko. De tre små aktørene Langøylaks AS, Austevoll Melaks AS og Troland Lakseoppdrett AS har alle sine lokaliteter i dette området, og de er plassert i to små brakkleggingsområder.

Når et alvorlig sykdomstilfelle oppstår, vil det være behov for koordinert brakklegging av hele området som kan ha blitt utsatt for smitte. Dersom lokalitetene med liten fisk i bekjempelsessonen venter med slakting til fisken er slakteklar, vil de kunne forsinke opphevelsen av bekjempelsessonen. Dette vil kunne få økonomiske konsekvenser for oppdretterne i området. En sonestruktur med flere generasjoner av fisk utsatt i et forholdsvis lite område er lite robust til å takle sykdomsutbrudd der brakklegging er et nødvendig tiltak.

Advokat Mellbye skriver at det er overraskende at det har kommet med en feil i forslaget til § 13 i en kvalitetssikret instruks. Mattilsynet har forståelse for denne kommentaren og har naturligvis sett behovet for å raskt informere næringsaktørene om feilen. I denne sammenhengen kan vi nevne at det er den rette utgaven av § 13 som inngår i «Forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Kvinnherad, Tysnes, Stord, Sveio og Vindafjord kommuner i Hordaland og Rogaland fylker». Korrigerings av forskriftsteksten i § 13 innebærer ingen endring av etablert praksis da det heller ikke tidligere har vært mulig å teste/prøveta enkeltlokaliteter ut av en bekjempelsessone. Som begrunnelse for at intensiv prøvetaking ikke er tilstrekkelig sikkert viser vi til Mattilsynets oppklaring i e-post av 13. februar 2018.

Veterinærinstituttets kommentarer i oppfølgende notat av 23. februar 2018:

Smittekontaktberegningene må i denne sammenheng leses som et bidrag til å forstå hvor langt unna utbruddslokaliteten man ser et mønster av høy smittekontakt, og ikke som et direkte mål på hva slags restriksjoner de enkelte lokaliteter skal underlegges. Med utgangspunkt i beregninger av smittekontakt og tilgjengelig kunnskap mener Veterinærinstituttet at Mattilsynet har god faglig støtte for å inkludere de fem omtalte lokalitetene i en bekjempelsessone.

Til Mellbyes innspill om dødelighet, opplyser Veterinærinstituttet at intensjonen med å lage en oversikt over dødelighet på lokaliteter i området, var å gi Mattilsynet grunnlag for en videre utredning av smittesituasjonen i området. Det er videre viktig å være klar over at dødelighet ikke inngår i beregningen av smittekontakt.

2. Lerøy Vest AS/Sjøtroll Havbruk AS har kommet med følgende innspill:

Lerøy Vest/Sjøtroll ønsker at bekjempelsessonen blir redusert slik at den kun omfatter lokalitetene 11543 Buholmen Ø, 14039 Litle Lunnøy og 22915 Kalsøyflu mot at H17-utsettene fjernes tidligere enn normalt og at det innføres et utvidet screeningprogram i den opprinnelig foreslåtte bekjempelsessonen. På lang sikt ønsker Lerøy Vest/Sjøtroll Havbruk at sonestrukturen for koordinert fellesbrakklegging i området endres.

Mattilsynets vurdering av innspillet:

Når alle anlegg i bekjempelsessonen er slaktet ut og lokalitetene i sonen har gjennomført en koordinert brakklegging på to måneder, vil bekjempelsessonen oppheves og innlemmes i overvåkingssonen. Aktørene kan på selvstendig grunnlag ta initiativ til forsert/fremskyndet utslaktning av H17-utsettene, slik at de raskere får opphevet bekjempelsessonen og dermed klarert området for nye utsett.

Når det gjelder utbredelsen av bekjempelsessonen kommenterer vi dette under punkt 1a.

3. Egersund Net avd. Austevoll har kommet med følgende innspill:

Egersund Net avd. Austevoll ligger i foreslåtte bekjempelsessone. De frykter kundeflukt og ønsker at området nord for Selbjørn tas ut av bekjempelsessonen.

Mattilsynets vurdering av innspillet:

Egersund Net avd. Austevoll er lokalisert ca. 3 km sørøst for 11543 Buholmen Ø. Kundegruppen til notvaskeriet kommer fra hele regionen, og risikoen for at smitte spres til andre områder er tilstede dersom ikke potensielt smittefarlig aktivitet blir regulert. Kravet til at båter ikke kan ta ballastvann eller transportvann i bekjempelsessonen er et viktig tiltak for å begrense smitterisikoen. Dette kravet vurderer vi til å være lite inngripende, og vi opprettholder derfor forslaget om at sjøarealet utenfor Egersund Net avd. Austevoll skal ligge i bekjempelsessonen.

4. Austevoll Laksepakkeri AS har kommet med følgende innspill:

Dersom Austevoll Laksepakkeri blir inkludert i overvåkingssonen, vil det i flere år fremover føre til visse hindringer for eksport av laksefisk som har stått i slaktermerd. De frykter at andre land i neste omgang også vil innføre strengere krav til import, og da vil konsekvensene bli ytterligere forverret.

Mattilsynets vurdering av innspillet:

Det kan få store negative økonomiske konsekvenser dersom slakteriet blir værende i kontrollområdet. Hensikten med å inkludere lokaliteter i overvåkingssonen er at mulig ILA-smitte avdekkes gjennom økt frekvens av helsekontroller og gjennom prøvetaking. Slik kontroll av slaktermerder er lite hensiktsmessig. Vi vurderer det derfor som forsvarlig å endre forslaget til kontrollområdet slik at slaktermerden 19519 Storebø til H-72 havner utenfor kontrollområdet.

Havforskningsinstituttet har gitt følgende forvaltningsstøtte:

Havforskningsinstituttet har utarbeidet en modell som antyder sterkest smittepress i hele området omkranset av øyene i Austevoll. Dette er sammenfallende med foreslått bekjempelsessone. Havforskningsinstituttet konkluderer slik:

«Modellen har forhøyet konsentrasjon i nord mot Stora Kalsøy og Hundvåko. For å få med dette området, kan sonen med fordel utvides litt mot nord og vest. En naturlig avgrensning er hele området mellom øyene med begrensning i vest ved linje fra ytterkant av Stora Kalsøy til ytterkant av Stolmen. Poller har liten utveksling og kan holdes utenfor sonen hvis det har noen praktisk betydning.

Modellen har få partikler i den nordlige overvåkingssonens område i Korsfjorden og nord og øst for Hundvåko. Men oppløsning på 800 meter ser ut til å underestimere transport gjennom de trange sundene. Som vist av 160-meters kjøringen er det fornuftig at disse områdene inngår i en overvåkingssone. Tilsvarende for overvåkingssonen sør mellom Huftarøy og Selbjørn. For å fange opp smitte som transporteres med kyststrømmen bør overvåkingssonen utvides i nordvest langs vestkysten av Sund. Begrensning i sørøst mot linje fra østlige hjørne av Stora Kalsøy til Toftøya og videre til Glesvær. Modellen sier ikke så mye om Austefjorden, men få partikler utenfor gjør at den kanskje ikke behøver å inngå i bekjempelsessonen. Dette bekreftes av 160-meters simuleringen. Begrensning i nord kan være ved Tælavåg eventuelt kommunegrensen mot Fjell. Det er episodevis smitte vestover i åpent hav. Det er kanskje mindre viktig. Grense for overvåkingsområdet i vest bør bestemmes av praktiske hensyn.»

Veterinærinstituttet har gitt følgende forvaltningsstøtte:

Veterinærinstituttet foreslår at kontrollområdet utvides, slik at flere lokaliteter inkluderes i kontrollområdet. Flere av lokalitetene i kontrollområdet kan karakteriseres å ha høy smittekontakt med Buholmen Ø, men det finnes også lokaliteter med høy smittekontakt som ligger utenfor kontrollområdet. Lokalitetene 25835 Flatøyflu og 29336 Trælsøyosen ligger i overvåkingssonen, men er blant de med aller høyest smittekontakt. Man burde derfor vurdere om disse skulle vært inkludert i bekjempelsessonen. Også lokalitet 31157 Fiksneset har høy smittekontakt og kunne vært vurdert til å ligge i bekjempelsessonen. Denne, og lokalitetene 32157 Dyrholmen V, 18015 Hestabyneset og 24735 Gulholmen burde nok vært dekket av en av sonene i kontrollområdet.

KONKLUSJON PÅ ALLE INNSPILL:

- **Bekjempelsessonen opprettholdes slik den er foreslått.**
- **Slaktemerd 19519 Storebø tas ut av kontrollområdet.**

Utbredelse av soner

Sykdommen ILA opptrer både som isolerte utbrudd og lokale epidemier. Det finnes betydelig dokumentasjon på at ILA spres mellom anlegg via vann og annen kontakt. Bekjempelsesplanen for ILA legger opp til smittebegrensende tiltak for å unngå at ILA-utbrudd utvikler seg til lokale epidemier.

Kontrollområdets utbredelse framgår av kartet.

Det er vanlig at bekjempelsessonen opprettes 5-10 km fra smittet anlegg og at overvåkingssonen opprettes 10-20 km fra smittet anlegg.

Med bakgrunn i bekjempelsesplan og vurdering av lokale forhold, foreslår Mattilsynet å opprette følgende kontrollområde:

Bekjempelsessonen

Bekjempelsessonen består av 11543 Buholmen Ø, 22915 Kalsøyflu, 14039 Litle Lunnøy, 10041 Kviksholmen, 35497 Drøno, 32577 Klammerholmen, 11525 Stille S, 14040 Krigsholmen, 10045 Eidholmen og 32757 Horgefjorden. Bekjempelsessonen sør for 11543 Buholmen Ø strekker seg til Stolmasundet, ca. 6 km fra smittet anlegg.

Virksomhetene Hordafôr AS og Egersund Net AS har avdelinger med akvakulturrelatert aktivitet i bekjempelsessonen.

Avstanden fra 11543 Buholmen Ø og til bekjempelsessonen nordligste grense er ca. 9 km.

Overvåkingssonen

Overvåkingssonen strekker seg ca. 18 km i nord-nordøstlig retning og ca. 7 km i sørøstlig retning fra 11543 Buholmen Ø. Den inkluderer lokalitetene 30837 Torangskjeret, 20595 Kyrholmen S, 25835 Flatøyflu, 29336 Trælsøyosen, 11611 Naveide og 32417 Hjartholmosen.

Lokalitetene i overvåkingssonens yttergrenser i nord er strategisk plassert for å fange opp spredning av mulig smitte. Det er kun én lokalitet i overvåkingssonen i sør, 32417 Hjartholmosen.

Fisk med ILA-smitte fra 11543 Buholmen Ø ble merdsatt og slaktet ved Austevoll Laksepakkeri AS før sykdommen ble påvist. Slakteriet tas likevel ikke inn i kontrollområdet.

Økt helsekontroll

Mattilsynet foreslår at anleggene i kontrollområdet ukentlig skal sende inn lister som viser daglig dødelighet på merdnivå. I en tidlig fase vil en svakt forøket dødelighet i enkeltmerder kunne være tegn på sykdom under utvikling i anlegget.

Månedlig helsekontroll, sammen med prøveuttak, er viktige bidrag til å oppdage ILA på et tidlig stadium.

I forslaget til kontrollområdeforskrift står det i §§ 5 og 10 om tiltak i akvakulturanlegg med laksefisk i bekjempelsessonen og overvåkingssonen:

«Anlegg med laksefisk i sjø skal minst ha månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke eventuell ILA-smitte. Prøveuttak kan skje slik det fremgår av vedlegg 2 til forskriften.»

Når vi innførte krav om månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke ev. ILA-smitte i kontrollområdeforskriftene, ba næringen (fiskehelsepersonell) om at Mattilsynet skulle konkretisere hva som er et egnet prøveuttak. Mattilsynet fikk derfor faglig innspill fra Veterinærinstituttet om aktuelt prøveuttak. Hva som faglig sett vil være et prøveuttak egnet til å avdekke ev. ILA, fremgår av vedlegg 2 i kontrollområdeforskriftene.

Prøveuttak foretatt i henhold til vedlegg 2 ser ut til å ha fungert godt. Veterinærinstituttet har en viktig rolle både nasjonalt og internasjonalt når det gjelder ILA-diagnostikk. Veterinærinstituttet jobber med å utvikle metodene for ILA-prøvetaking. Av den grunn legger de opp til at også uttak av svaberprøver inngår i det som vil være et egnet prøveuttak.

Bruk av rensefisk

Mattilsynet ønsker å åpne for unntak fra forbudet mot å sette ut akvakulturdyr i bekjempelsessonen. Unntaket vil kun gjelde rensefisk, og det må søkes om tillatelse. Bruk av rensefisk vil sannsynligvis redusere behovet for håndtering og bruk av utstyr i forbindelse med avlusing. På denne måten vil en kunne redusere stress på fisken og redusere risikoen for smittespredning gjennom bruk av felles avlusingsutstyr

Varighet av tiltakene

Bekjempelsessonen oppheves etter at alle lokaliteter i sonen er tømt og anlegg og utstyr er vasket og desinfisert. Lokaliteter som har hatt ILA-diagnose har krav om tre måneders brakklegging. Alle lokaliteter i sonen må være brakklagt samtidig i to måneder før bekjempelsessonen kan oppheves og innlemmes i overvåkingssonen. Fra samme dato som bekjempelsessonen oppheves, innlemmes den i overvåkingssonen. Overvåkingssonen oppheves normalt to år etter at bekjempelsessonen er opphevet.

Vurdering av konsekvenser

Foreslåtte kontrollområdeforskrift vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for akvakulturanleggene som blir omfattet av sonene. Påvisning av en alvorlig fiskesykdom som ILA, medfører behov for å pålegge restriksjoner på å ta fisk inn og ut av anleggene i bekjempelsessonen. Lokalitetene i området blir også pålagt månedlig helsekontroll med prøveuttak.

Nødvendigheten av de aktuelle tiltakene er vurdert ved utarbeidelse av planen. Bekjempelsesplanen, som er en instruks for Mattilsynet, tilsier at tilsynets handlingsrom for valg av ulike tiltak er begrenset. Dette er et ILA-utbrudd i et område med mange lokaliteter med innbyrdes kort avstand. Det er en av grunnene til at det er behov for den foreslåtte bekjempelsessone, som omfatter to ulike brakkleggingsområder.

Det ligger et krav om forholdsmessighet i at Mattilsynet bare skal fatte nødvendige vedtak, jf. matloven § 23. Vedtakets forholdsmessighet beror på en avveiing av fordelene vedtaket vil gi omgivelsene, mot ulempene vedtaket vil medføre for partene. Vedtak fra Mattilsynet skal ikke være mer inngripende enn nødvendig for å oppnå formålet med vedtaket.

Den håndteringen som fremgår av planen er fastsatt med bakgrunn i erfaring over tid med sykdommen ILA. Håndteringen som slås fast i planen anses som nødvendig for å sikre forsvarlig smittehåndtering.

Samfunnets primære interesse er å unngå at ILA spres til andre lokaliteter og til større områder. Myndighetene må ha en bekjempelsesstrategi som er forsvarlig. Prinsippene i gjeldende bekjempelsesplan er fastsatt ut fra hva som vil utgjøre forsvarlig strategi for sykdommen ILA.

Utilstrekkelige smittebegrensende tiltak vil utgjøre en fare for overføring av smitte til nye områder utenfor kontrollområdet. Det vil ikke være forsvarlig sykdomsforvaltning at parter utenfor kontrollområdet skal utsettes for unødig risiko for smitteoverføring som følge av at Mattilsynet fraviker forvaltningspraksis mht. fastsatte normer for utbredelse av bekjempelsessonen.

Mattilsynet mener at forslaget til bekjempelsessone samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har for næringsaktører og miljøet rundt. Slik Mattilsynet ser det representerer de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av ILA til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører aktørene i den perioden tiltakene varer.

Det er avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår. Effektiv håndtering av smittsom sykdom har betydning for fortsatt markedsadgang for norsk laks.

Samlet vurdering av alle disse faktorene tilsier at Mattilsynet fastholder opprettelse av et kontrollområde i Austevoll kommune, Hordaland som foreslått.

Det vil likevel føre til uforholdsmessig store konsekvenser å innlemme slakteriet Austevoll Laksepakkeri AS i sonen, da dette setter begrensninger på eksport av sjømat. Følgelig er slakteriet tatt ut av kontrollområdet.

Høringsfrist:

Frist for å gi innspill settes til **tirsdag 6. mars 2018**.

Høringsinnspill sendes inn via [Mattilsynets nettsider](#). Merk innspillet med følgende saksnummer: 2018/30225

Merk at alle høringsinnspill vil bli offentliggjort.